

15. 9. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Aktuální judikatura k řízení o jmenování znalce pro přezkum zprávy o vztazích

Vrchní soud v Praze v nedávné době vydal 2 rozhodnutí, která se věnují některým dílčím otázkám řízení o jmenování znalce pro přezkum zprávy o vztazích. V řízení sp. zn. 6 Cmo 16/2023 šlo o správné zadání znaleckého úkolu a v řízení sp. zn. 14 Cmo 79/2023 o to, zdali se tento právní prostředek použije i tehdy, pokud žádná zpráva o vztazích ovládanou osobou zpracována nebyla.

Řízení sp. zn. 6 Cmo 16/2023 (vymezení znaleckého úkolu)

Podle odvolacího soudu platí i pro přezkum zprávy o vztazích obecná zásada, že úkolem znalce není právní posouzení věci, nýbrž řešení otázek odborných. Není tedy úkolem znalce, aby si přečetl zprávu o vztazích a konstatoval, zda zpráva obsahuje náležitosti stanovené zákonem; to je úkolem soudu, neboť závěr o neúplnosti zprávy je podle shora citované judikatury jedním z předpokladů vyhovění návrhu na jmenování znalce.

Úkolem znalce naopak je, aby ověřil, že zpráva o vztazích je pravdivá a úplná, a to na základě odborné ekonomické analýzy, založené na účetních a dalších dokladech společnosti. Ověřením pravdivosti zprávy se rozumí především zjištění, zda podmínky smluvních vztahů s propojenými osobami, které jsou ve zprávě popsány, jsou skutečně v místě a čase obvyklé, výhody z nich pro společnost plynoucí převažují nad nevýhodami, případně jsou alespoň v rovnováze, a společnosti nevzniká újma. Ověřením úplnosti zprávy se potom rozumí zjištění, zda mezi propojenými osobami neexistují další vztahy, které ve zprávě popsány nejsou, a zda z těchto vztahů nevzniká společnosti újma. Jen takto vypracovaný znalecký posudek může být podkladem společníkům ke zvážení, zda uplatní některé ze svých práv, a naplní tak svůj účel (k tomu srov. také [ulice], [příjmení]: Ke znaleckému přezkumu zprávy o vztazích mezi propojenými osobami. Obchodněprávní revue č. 6/2017).

Zadání znaleckého úkolu soudem prvního stupně tedy nelze považovat za správné, neboť znalci ukládá, aby si přečetl spornou zprávu a konstatoval, zda obsahuje stanovené náležitosti. To úkolem znalce není.

Odvolací soud proto usnesení soudu prvního stupně ve výroku II. podle § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř. změnil tak, že znalecké kanceláři uložit ověřit, zda je zpráva pravdivá a úplná, a podle § 86 odst. 4 z. o. k. mu k tomu (s jeho souhlasem) stanovil lhůtu tří měsíců, počítaných od právní moci tohoto usnesení, případně od dodání potřebných podkladů, pokud mu budou předloženy později.

Řízení sp. zn. 14 Cmo 79/2023 (nezpracování zprávy o vztazích)

Soud prvního stupně konstatoval, že navrhovatel se v postavení kvalifikovaného akcionáře společnosti domáhá toho, aby soud jmenoval znalce k přezkumu vztahů mezi ovládajícími osobami a osobou ovládanou a mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnými ovládajícími osobami, protože zpráva o vztazích společností vůbec vypracována nebyla, byť společnost měla povinnost ji vypracovat.

S odkazem na § 85 odst. 1 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o

obchodních korporacích) /dále jen, z. o. k.“ /, dovedil, že znalece lze jmenovat pouze a jen za účelem přezkumu zprávy o vztazích mezi ovládající osobou a osobou ovládanou a mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou. Jelikož ale žádná taková zpráva vypracována nebyla, není dán předmět přezkumu a tedy ani důvod pro jmenování znalce. Návrh proto zamítl.

Odvolací soud pak dospěl k těmto závěrům. Podstatou věci samé je požadavek (návrh) navrhovatele, který tvrdí, že je kvalifikovaným akcionářem společnosti (§ 365 z. o. k.), aby byl jmenován znalec nikoliv za účelem (materiálního) přezkumu vypracované zprávy o vztazích dle § 85 odst. 1 z. o. k., nýbrž pro vypracování této zprávy (§ 82 odst. 1 z. o. k.), neboť má za to, že pod hypotézu (dikci), pro účely přezkumu zprávy o vztazích“ v rámci § 85 odst. 1 z. o. k. spadá i právo na její vypracování (nebyla-li protiprávně vypracována společností).

Je právní notorií, že gramatický výklad představuje toliko prvotní přiblížení se k textu právní normy (srov. za všechna rozhodnutí např. nález Ústavního soudu ze dne 6. května 2004, sp. zn. III. ÚS 258/03, dostupný např. na www.usoud.cz), přičemž pro určení významu ustanovení je významný především jeho teleologický výklad, tj. smysl a účel právní normy v tomto ustanovení obsažené (v literatuře srov. např. Melzer, F., Tégl, P. a kol., Občanský zákoník - velký komentář, Svazek I, § 1-117, Praha: Leges, 2013, s. 51).

Dikce § 85 odst. 1 z. o. k. zakládá právo (též) kvalifikovaného akcionáře toliko na přezkum zprávy o vztazích, a to zprávy vypracované na podkladě § 82 odst. 1 z. o. k. To je zřejmé po výkladu gramatickém (jazykovém), jakož i po výkladu systematickém, neboť toto právo je vázáno na okamžik, kdy se společník (akcionář) o obsahu této zprávy dozvěděl nebo mohl dozvědět způsobem podle § 84 odst. 1 z. o. k., tedy na okamžik závislý zjevně na jejím vypracování (§ 85 odst. 3 z. o. k.). Tento závěr je při použití těchto metod výkladu závěrem zcela nepochybným (§ 2 odst. 2, § 9 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku).

Ani prostředky teleologického výkladu však nevedou k závěru, že by se kvalifikovaný akcionář mohl domoci vypracování zprávy o vztazích. Při aplikaci právního ustanovení je totiž nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad e ratione legis před výkladem jazykovým (srov. např. důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2008, sp. zn. 31 Odo 495/2006, uveřejněného pod č. 45/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. října 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněného pod č. 10/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna 2022, sp. zn. 24 Cdo 2179/2022, dostupný např. na www.usoud.cz).

Jak již bylo vyloženo shora, doslovné znění § 85 odst. 1 z. o. k. interpretaci, kterou předkládá navrhovatel, neumožňuje. Smysl a účel zákona lze dovést především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří zejména důvodová zpráva k návrhu zákona (ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody; srov. dále např. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 21. května 1996, sp. zn. Pl ÚS-st. 1/96, uveřejněné pod č. 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Z důvodové zprávy k návrhu z. o. k. však nic o smyslu a účelu § 85 odst. 1 z. o. k., které by opodstatnily výklad navrhovatele, zřetelně nevyplývá, nic takového ostatně navrhovatel ani určitě netvrdí. Ani z jiných pramenů práva se nepodává, že by jednoznačným a výlučným smyslem a účelem § 85 odst. 1 z. o. k., o nichž není jakýchkoliv pochybností, bylo kvalifikovanému akcionáři založit právo na vypracování zprávy o vztazích.

Je v tomto kontextu podstatné, že ve vnitřních poměrech právnických osob se uplatňuje princip proporcionality jako obecná zásada právní, dle něhož mohou soudy zasahovat do těchto poměrů jen v zákonem stanovených případech a za zákonem stanovených podmínek, přičemž takový zásah musí představovat odůvodněný a výjimečný případ (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2015, sp. zn. 29 Odo 442/2004, či ze dne 15. března 2017, sp. zn. 26 Cdo 4567/2016, jehož závěry se uplatní i v poměrech z. o. k.; shodně též Šuk, P., Ingerence soudů do vnitřních poměrů obchodních korporací, Bulletin advokacie 11/2017, s. 21). Aplikace tohoto principu pak pro právní názor navrhovatele zjevně nesvědčí.

Není-li zpráva o vztazích předložena, lze usuzovat na porušení péče řádného hospodáře členů statutárního orgánu, ledaže tito členové prokáží opak (shodně Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, komentář k § 456, marg. č. 825 3). Pokud tedy společnost zprávu o vztazích nevypracuje, třebaže tak byla povinna (§ 82 odst. 1 z. o. k.), může se navrhovatel v rámci ochrany svých akcionářských práv domáhat (za splnění dalších zákonem předepsaných podmínek) na podkladě § 371 an. z. o. k. náhrady újmy (škody) proti členu představenstva, který tuto povinnost porušil. Poskytnutí potřebných informací, které jsou obsahem nebo podkladem zprávy o vztazích, se může akcionář domáhat prostřednictvím institutu práva na vysvětlení dle § 357 an. z. o. k. Za splnění dalších zákonných předpokladů pak může přicházet v úvahu i použití institutu upraveného v § 89 an. z. o. k. Práva akcionáře (včetně práva na ochranu jeho vlastnictví) při porušení povinnosti vypracovat zprávu o vztazích dle § 82 odst. 1 z. o. k. jsou tudíž těmito instituty proporcionalně chráněna.

Právo domáhat se vypracování zprávy o vztazích proto navrhovateli tudíž nesvědčí a nelze je zahrnout pod právo kvalifikovaného akcionáře upravené v § 85 odst. 1 z. o. k. (a ani pod jiné ustanovení z. o. k.). Soud prvního stupně proto věc posoudil správně.

JUDr. Vladimír Janošek,
advokát

trvale spolupracující s ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.

Plzeňská 3350/18
150 00 Praha 5 - Smíchov

Tel.: +420 731 773 563
e-mail: janosek@arws.cz

Další články:

- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)